

Globala politiska och ekonomiska strukturer

Fler än en miljard människor runtom i världen lever i extrem fattigdom, det vill säga på mindre än en dollar om dagen. Varje dag dör 30 000 barn på grund av fattigdom. Det behöver inte vara så. Vi har resurserna och kunskapen för att utrota fattigdomen. Det handlar om hur vi prioriterar och om politisk vilja.

Den rika världens ansvar

Att utrota fattigdomen handlar om att uppfylla de mänskliga rättigheterna. Att skapa en utveckling med hänsyn till människor och miljö.

Den rika världen har ett särskilt stort ansvar att agera. Den rika världens ledare har enats om de så kallade millenniemålen. Bland annat ska andelen människor som lever i extrem fattigdom halveras till år 2015. Målen är ett steg på vägen, men långtifrån tillräckliga. Fattigdomen måste utrotas helt. För detta krävs politiska beslut. Vi alla kan också bidra genom att se över vår egen livsstil och att sätta press på våra ledare att leva upp till en värld fri från fattigdom.

Diakonia arbetar för att förändra strukturer

Diakonia arbetar för att förändra de strukturer som skapar fattigdom och som förhindrar människor från att leva ett värdigt liv. Vi analyserar resursflöden och arbetar för att de globala regelverken som skapas inom bland annat Världshandelsorganisationen (WTO), Internationella Valutafonden (IMF) och Världsbanken ska gynna en rättvis och hållbar utveckling. Dessa globala politiska och ekonomiska regelverk och strukturer har stor betydelse för världens utveckling, bland annat för möjligheterna att stoppa spridningen av hiv och ge hiv-positiva tillgång till vård och mediciner, och för möjligheterna att minska utsläppen av växthusgaser och skapa en hållbar samhällsutveckling som inte är beroende av fossil energi.

I vårt folkbildningsarbete för att påverka svensk politik kring de globala strukturerna har vi valt att fokusera på ett antal frågor som knyter an till dessa globala politiska och ekonomiska strukturer: rättvis handel, skuldavskrivningar, mer och bättre bistånd.

1. Rättvis handel

Handel kan vara en mäktig kraft som kan bidra till fattiga länders utveckling bland annat genom ökade exportinkomster och sysselsättningsmöjligheter. Men handel och investeringar kan också leda till ökad fattigdom, cementering av orättvisa maktstrukturer och exploatering av både människor och miljö. Ökad handel och investeringar är inte mål i sig, men kan vara viktiga medel så länge de bidrar till att uppnå en rättvis och hållbar utveckling. Nyckelfrågan är under vilka villkor som handeln sker, och vilka effekter den har.

De regelverk som idag styr världshandeln – avtal i WTO och avtal mellan länder och regioner – gynnar i praktiken mest de rika länderna och de stora företagen. Vi tror att de globala regelverken som styr världens handel kan och måste bli mer rättvisa.

Sverige måste driva på reformeringsarbetet inom EU och WTO så att fattiga länder får större möjligheter att påverka handelsavtalen. Öppenheten kring handelsförhandlingar måste också öka så att parlament, medborgare och folkrörelser får bättre information och har möjlighet att delta i diskussionerna.

Fattiga länder måste ha rätt att utforma en handelspolitik som stödjer landets egen utvecklingsstrategi. Diakonia arbetar för att Sverige ska gå i bräschen för förändringar av handelsregelverken så att de utan tvekan bidrar en rättvis och hållbar utveckling. Detta innebär bland annat att Sverige bör fortsätta arbeta för att skadlig dumping av jordbruksprodukter till fattiga länder ska upphöra. Fattiga länder måste ges rätt att skydda inhemsk matproduktion för att motverka hunger, stifta patentlagar eller reglera handeln med tjänster så att fattiga människor kan få tillgång till läkemedel och rent dricksvatten. Handelsregler måste förändras och utformas på ett sätt som särskilt gynnar fattiga länders utveckling och som bidrar till en lösning på klimatutmaningen.

2. Skuldavskrivningar

Det finns idag en internationell samsyn: Skuldavskrivningar behövs för att bekämpa fattigdomen. Avskrivningarna ingår som den rika världens ansvar i FN:s så kallade millenniemål, som bland annat innefattar målet att halvera fattigdomen till 2015.

Skuldavskrivningar för fattiga länder har funnits på den politiska dagordningen sedan mitten av 1990-talet. Påtryckningar från folkrörelser har bidragit till att skuldavskrivningar skett.

1996 lanserade Världsbanken och IMF det så kallade HIPC-initiativet (Heavily Indebted Poor Countries). År 2005 fattades beslut om ytterligare skuldavskrivningar på initiativ av G8-länderna. Men jämfört med fattiga länders sammanlagda skuldbördor har bara en mycket liten del av skulderna skrivits av. Fortfarande går resurser till skuldåterbetalningar som behövs bättre till satsningar på bland annat hälsovård och utbildning.

Världsbanken, IMF och andra givare har under årens lopp lånat ut stora belopp till odemokratiska ledare och projekt som inte gynnat utvecklingen i mottagarlandet. Fattiga människor får idag bära kostnaden för tidigare oansvarig utlåning, så kallade illegitima skulder. Existerande mekanismer för skuldavskrivning beaktar inte detta vilket är en orättvisa. Diakonia arbetar för att illegitima skulder ska skrivas av.

Diakonia arbetar också för en framtida ansvarfull utlåning. Detta är viktigt inte minst i skenet av att nya långgivare, däribland Kina, lånar ut pengar till fattiga länder i till exempel Afrika. Även om många västerländska regeringar kritiserat Kina, så är det ett faktum att mycket återstår att göra för att långivningen från traditionella givare ska bli ansvarsfull. Det behövs en global samsyn.

Diakonia anser att både mottagar- och givarländer har ett gemensamt ansvar vid skuldavskrivningar och nya lån. Det handlar om att sätta resultaten för det som ska uppnås i centrum: bekämpa fattigdomen, leva upp till de mänskliga rättigheterna, ta miljöhänsyn och främja en demokratisk utveckling.

Men givarländer, Världsbanken och IMF ställer krav på vilken ekonomisk politik mottagarländerna ska föra. De krav som ställs utgår inte från de fattigdomsstrategier, så kallade "Poverty Reduction Strategies" (PRS), som mottagarländerna själva formulerar för att få tillgång till

skuldavskrivningar, lån och bistånd. Kraven från långivarna kör därmed över demokratiska beslutsprocesser och har i många fall haft en negativ påverkan på fattigdomsbekämpningen. Diakonia arbetar för att detaljstyrningen i form av krav på ekonomiska reformer i mottagarländerna ska upphöra. Men vi arbetar också för öppenhet och inflytande för nationella parlament och det civila samhället i processer relaterade till fattiga länders skuldavskrivningar och nya lån.

3. Mer och bättre bistånd

Fattigdomen i världen kan inte utrotas utan ett kraftigt ökat bistånd. För över 30 år sedan lovade den rika världens länder att ge 0,7 procent av bruttonationalinkomsten (BNI). Men detta löfte är långtifrån infriat och ökningstakten går långsamt. Behoven är stora och många analyser visar att det bistånd som har getts hittills, har gjort stor nytta.

Sverige uppfyller FN:s mål om 0,7 procent och ger en procent av bruttonationalinkomsten i bistånd sedan 2006, vilket är glädjande.

Ett problem som Diakonia belyst är att Sverige och andra givarländer urholkar biståndet genom att använda det till andra utgiftsposter. I biståndsbudgeten ges informationen till svenska medborgare att pengarna går till fattiga människor, men i själva verket stannar en del i Sveriges statskassa. 2007 urholkades det svenska biståndet med 10 procent av anslaget på cirka 30 miljarder. Pengarna gick till mottagande av flyktingar i Sverige, vilket är viktigt men bör inte belasta biståndet, och till avskrivningar av skulder som härstammar från exportkrediter. Dessa exportkrediter har aldrig prövats utifrån biståndets målsättningar. Urholkningen är tillåten enligt internationella regelverk, men bryter samtidigt mot de löften givarländerna har gjort. Diakonia anser rika länder måste leva upp till sina löften och att regelverken bör förändras.

Globalt sätt har biståndsökningarna sedan 2001 i huvudsak gått till exportkreditskulder i givarländerna, katastrofinsatser, flyktingverksamhet i givarländerna och till insatser relaterade till "kampen mot terrorismen" i Irak och Afghanistan. Detta innebär att mycket lite av de globala biståndsökningarna har gett nya resurser för fattigdomsbekämpning, vilket påverkar biståndets kvalitet.

Diakonia arbetar för att biståndet ska ha hög kvalitet. Sveriges regering har i *Politik för Glo-*

bal Utveckling åtagit sig att biståndet och andra politikområden ska utgå från fattiga människors perspektiv och ett rättighetsperspektiv. Givarländer har också har i den så kallade Parisdeklarationen om biståndets effektivitet lovat att stärka mottagarländernas ägarskap av politiken och inte utforma biståndet efter egna prioriteringar. Det är positivt, men mer kan göras för att bistånd i större utsträckning fokuseras på fattiga människors behov och att biståndet utgår från länders egna strategier för att bekämpa fattigdomen, så kallade Poverty Reduction Strategies. Diakonia och våra partners världen över arbetar för att föra fram fattiga människors röst för att bidra till ett bättre bistånd.

Vad kan du göra?

- Prata om globala rättvisefrågor med folk i din närhet
- Fundera på hur din vardag hänger ihop med tillståndet i världen
- Köp Rättvisemärkta och ekologiska produkter
- Agera klimatsmart i din vardag – både hemma, i kyrkan och på skolan/jobbet
- Starta en studiecirkel och lär dig mer om rättvisefrågor
- Samla organisationer på din ort och gör en temadag tillsammans
- Gör en "happening" som lockar media, till exempel en fotbollsmatch med orättvisa regler
- Kontakta politiker och kräv förändring
- Bli Förändringsfadder och stöd Diakonias arbete långsiktigt
- Ge en gåva till Diakonia, pg 90 33 04-4